

Rapport om Atelier- og Værkstedspadser i København

Rådet for Visuel Kunst tog i 2020 initiativ til at se nærmere på forholdene for atelier- og værkstedspadser i København, der er et fokusområde i Plan for Visuel Kunst, som Kultur- og Fritidsudvalget vedtog i 2018.

Denne rapport sammenfatter afdækningen af området, herunder resultaterne af en spørgeskemaundersøgelse fra januar 2021 om kunstneres behov for atelierer, eksempler fra ind- og udland på forskellige typer af atelier og værksteder samt konkrete forslag fra Rådet for Visuel Kunst til mulige modeller for atelierer, man fremadrettet kan arbejde videre med i regi af Københavns kommune.

Som led i udarbejdelse af rapporten har Rådets sekretariat været i kontakt med en række forskellige aktører. Herunder Billedkunstneres Forbund (BKF), Organisationen for Kunstnere, Kuratorer og Kunstformidlere (UKK), Fabrikken for Kunst og Design (FFKD), Billedhuggerforeningen 51C i Trekroner, Støberiet Blågårdsplads – Kommunal Kunst og Teknik (KKT), Center for Byudvikling i Økonomiforvaltningen og Bikubenfonden.

Spørgeskemaundersøgelsen

Den. 27. januar 2021 udsendte Rådet for Visuel Kunst sammen med UKK et spørgeskema til UKKs og BKF's medlemmer, som havde til formål at indsamle viden om kunstneres erfaringer og behov for atelierer i Københavns Kommune. Spørgsmålene var formuleret i samarbejde med UKK.

Spørgeskemaet indeholdt nedenstående spørgsmål, som skulle besvares inden den 3. februar 2021. Sekretariatet modtog 141 besvarelser. Alle svar var anonyme.

1. Hvilken uddannelse har du, og hvilket år dimitterede du?
2. Arbejder du i et lejet atelier/værksted?
3. Hvis ja, er det privat eller lejes det af kommunen?
4. Yder kommunen tilskud til atelieret/værkstedet?
5. Er det en del af et atelier- eller værkstedsfællesskab?

Marts 2021

Sagsnummer
2020-0836862

Dokumentnummer
2020-0836862-5

Historie & Kunst
Sekretariatet for
Historie og Kunst
Stormgade 20
1555 København V

EAN-nummer
5798009782809

6. Hvor mange kvadratmeter (cirka) har du til rådighed/lejer du?
7. Hvor meget betaler du i leje per måned?
8. Er din leje tidsbegrænset?
9. Er dit atelier/værksted lukningstruet?
10. Hvis du ikke arbejder i atelier/værksted, hvor har du så mulighed for at arbejde?
11. Har priserne eller knapheden på atelierer/værksteder i København fået dig til at overveje at søge ud af byen, evt. ud af landet?
12. Har du adgang til de faciliteter du skal bruge (værktøj, grovværksted, maskiner, IT, etc.)?
13. I hvilken grad er du begrænset af eventuelt manglende faciliteter?
14. Hvordan vejes behovet for adgang til støjende og beskidt arbejde med materialer op imod behovet for et roligt, fordybet arbejdsrum?
15. Hvor vigtigt for dig er det at have kollegaer på arbejdspladsen/atelieret?
16. Hvad betyder det for dig at have et atelier for dig selv til sammenligning med at være en del af et atelierfællesskab?
17. Hvilken model foretrækker du?
18. Er du forsikret i dit atelier/atelierfællesskab og i så fald hvordan?
19. Evt. kommentarer/bemærkninger

Overordnet viser svarene et stort behov for at finde løsninger på manglende arbejdspladser til billedkunstnere og andre kreative, der arbejder selvstændigt i byen - herunder kuratorer, designere, kunsthåndværkere, arkitekter mfl.

For 72 procent af dem, der arbejder i et atelier, er atelieret lejet af private, mens kun 6 procent, der arbejder i et atelier, lejer det af kommunen. Størstedelen af de adspurgte har mellem 11-15 kvm til rådighed og betaler 1600-2000 kr. om måneden i leje.

Samtidig viser svarene, at 74 procent af de adspurgte arbejder hjemme, da det ikke er muligt for dem at finde et atelier eller værksted pga. økonomi og manglende pladser i byen.

75 procent af respondenterne har overvejet at flytte ud af byen pga. netop stigende ejendomspriser og knaphed på atelier. Over 50 procent af dem, der arbejder i byen, har ikke adgang til de materialer og maskiner de har brug for og er således begrænset af manglende faciliteter.

74 procent er ikke forsikret, da dette ikke er økonomisk muligt.

I undersøgelsens afsluttende kommentarer, har respondenterne fremhævet de store udfordringer, der kommer som følge af forsvindende atelier- og værkstedspladser i byen, korte lejeperioder og dyre og dårlige forhold de steder, der er til rådighed. Herunder nævnes

flere gange kombinationen af en dyr husleje uden vand og varme. Følgende uddrag fra kommentarerne understreger disse punkter:

“Der er massivt behov for kunstnerværksteder i København, som er til at betale, hvor der er plads, og hvor man ikke risikerer at blive opsagt”

“Desværre er der sjældent små butikker/lejemål ledige længere. Alt bliver revet ned, så de små steder hvor der kan skabes dynamikker forsvinder og etablere sig nu uden for byen. Og de støttede ateliermuligheder er så få og svære at komme ind i. Dertil har Københavns Kommune så få kvm tilbage i byen, de kan råde over, så alt er flyttet over til det private, hvor kvm prisen er stor og der tages der ikke hensyn til at skabe en alsidig og dynamisk by. Det betyder at meget rykker ud af byen. Desværre.”

“Huslejerne er også snart for dyre til kunstnere og musikere ol. kan bo i byen, og dermed vil et pulseredene kulturliv forsvinde ud af byen, Berlin i Tyskland var bevidst om dette og gav støtte til kunsten fordi kunstnere skaber kulturliv”

“Det her er supervigtigt, dejligt at I tager det op. København bryster sig af sit kulturelle vækstlag, men kunstnerne bliver sultet ud af byen, hvis lejen bliver ved med at stige...”

“Her kan kommunerne hjælpe med at udtage bygninger til langsigtet værkstedbrug. Midlertidige løsninger bidrager til stress - det er dyrt og tidskrævende at skulle flytte værksted hvert 2. eller 3. år. Men dette er normalt når man lejer på markedsvilkår ofte i bygninger, der venter på at området skal udlægges til nedrivning.”

“Sidst vi annoncerede at vi havde et rum til leje i vores fællesskab, fik vi 26 ansøgninger. Vi snakker 15 m2 uden varme.... folk er desperate for billige atelierer. Og de billige er dyre..”

De samlede besvarelser kan læses i bilag 1.

Et skrøbeligt system

Efter undersøgelsens gennemførelse drøftede Rådets sekretariat resultaterne med UKK. Her fremhævede UKK overordnet, at der pt. er tale om et meget skrøbeligt system for kunstnerne, der er brug for at få gjort mere stabilt.

Mange kunstnerne arbejder under uvisse og uhensigtsmæssige vilkår, f.eks. kan fremhæves, at flere arbejder i atelierer uden vand og varme, hvilket for andre professionelle grupper ville være helt udelukket. UKK anser disse forhold for særdeles kritiske.

UKK vurderer også, at de af deres medlemmer, der har børn, udgør en særlig sårbare gruppe, og pointerer i den forbindelse, at et stigende antal billedkunstnere fravælger at få børn, da de ikke har økonomisk mulighed for det, hvis de gerne vil blive boende i byen.

De oplever også, at UKK-medlemmer med familier har ringe muligheder for at få tildelt residencies. Residencies tilbyder typisk som minimum gratis logi over en længere periode mod, at der produceres kunstværker til et givent sted eller en udstilling. Der eksisterer kun meget få residency programmer, hvor det er muligt at have børn med.

En anden væsentlig grund til at fokusere på kunstneres arbejdsvilkår er ifølge UKK, at der i en dynamisk og mangfoldig by, bør være en bred vifte af billedkunstnere og kreative, der kan indgå i dialog med byens liv. Det må ikke ende med, at det er en lille elite, der skaber og definerer kunsten i byen. Dvs. de meget få procent, som klarer sig økonomisk godt, og derfor er nogle af de eneste, der vil have mulighed for at blive boende i byen fremover, hvis der ikke sker ændringer.

”København skal holde fast i, at der er plads til små og store åndehuller, hvor kreativiteten skal slå sig løs. Der skal være gode vilkår for byens mange forskellige kulturaktører.”¹

Kunstneres økonomiske grundlag - eller mangel på samme

I 2018 udgav CBS rapporten *Billedkunstens Økonomiske Rum*, som kastede lys over, ikke bare hvor meget (lidt) billedkunstnere tjener, men også hvor stor en andel af deres indkomst, der har at gøre med kunstnerisk arbejde. Rapporten viste, at nogle få klarer sig meget godt, mens størstedelen nærmest ingen indtjening har fra deres kunstneriske praksis.

Gennemsnitsindkomsten regnes til at være 101.000 kr. årligt, hvilket trækkes voldsomt op af de få, der tjener meget. I toppen ligger gennemsnittet på 917.000 kr., mens det i bunden er 2.300 kr. Halvdelen af alle adspurgte billedkunstnere tjener altså i gennemsnit 2.300 kr. årligt i kraft af deres kunstneriske virke. Det betyder, at langt de fleste kunstnere skal finde størstedelen af deres indtjening et andet sted for at dække deres udgifter.

Samtidig stiger huslejepriserne i hovedstaden hastigt, blandt andet på grund af boligmarkedets generelle trivsel og spekulation i ejendomme fra kapitalfonde. Den kendsgerning øger behovet for en stadig højere indtjening, dvs. endnu mindre tid til den kunstneriske praksis.

---

¹ <https://www.kk.dk/artikel/kultur-og-fritidspolitik>

I 2017 præsenterede Urgent Agency rapporten *Kunstens Rammer* på bestilling af Bikubenfonden, og heri fremhæves flere vidnesbyrd, der peger på den samme problematik. Et eksempel er Johannes Sivertsen, der udtaler følgende:

“Det største problem er, at kunstnere ikke har råd til at bo og have atelier. Mange lever under dagpengesatsen og søger derfor mod udlandet, hvor det er billigere at leve. Jeg har svært ved at se mig selv bo i København om fem år pga. stigende huslejepriser og dyre atelierer.”

Partsindlæg fra kunstnerne

Som led i kortlægningen har Rådets sekretariat modtaget et partsindlæg fra kunstnerne side fra Hannibal Andersen, bestyrelsesmedlem i BKF og suppleant for Hannah Anbert i Rådet for Visuel Kunst. Indlægget er gengivet i det følgende:

Økonomisk usikkerhed er en af de store kilder til stress og angst for alle, hvilket, modsat den forældede kunstnermyte, er et meget dårligt grundlag for kunstens udfoldelse. Når sandheden er, som CBS-rapporten fra 2018 viser, at langt de fleste billedkunstnere ikke er i nærheden af at kunne forsørge sig selv via deres praksisser, er der behov for at prøve nye modeller af.

Flere og flere institutioner satser på karriere-programmer, hvilke kan være hjælpsomme for enkelte kunstnere. Men imens karriereprogrammerne uden tvivl hjælper kunstnerne godt på vej med værdifulde værktøjer, så ændrer indsætterne ikke grundlæggende på det miljø, der som nævnt i vid udstrækning er præget af usikkerhed og angst. Det ubehagelige faktum, som ingen taler om, er imidlertid, at kagen ikke er stor nok til, at de fleste kan få en rimelig andel.

Som kunstnere efterlyser vi initiativer, der i en bredere forstand vil styrke fundamentet under billedkunstmiljøet og gøre det mindre prekært at være billedkunstner. Og derfor – KUNSTBLOKKEN: en vision, der med inspiration fra lignende modeller i udlandet kombinerer bolig, atelier, værksteder, projekt- og udstillingsrum i ét og samme hus. Et hus, der via sin lave husleje, vil frigøre kunstnerne fra boligmarkedets diktatur, og give dem tid og ro til at fordybe sig og tage chancer i deres kunstneriske praksisser. Et hus, der i kraft af sin store skala giver plads til mangfoldige udtryk og udveksling af viden og erfaringer. Et hus, hvor kunstnerne selv organiserer aktiviteter og går i dialog med deres omgivelser. Og ikke mindst et hus, der kan være en model for en mere bæredygtig boligform i fremtiden.

En anbefaling ville være, at de store fonde køber ejendomme i København og stiller dem til rådighed som kunstner-atelier-boliger for en non-profit pris. Huset organiseres af brugerne. Selve anskaffelsen af ejendomme vil altid være en god investering på den lange bane, i tråd med fondenes andre aktiviteter, og selv hvis huslejerne alene skulle dække udgifterne til vedligeholdelse og drift, ville de stadig være væsentligt billigere, end hvad der ellers findes af muligheder.

Konkrete ønsker:

- *Et kunstnercentrisk storskala hus i København med plads til så mange billedkunstnere som muligt.*
- *Atelier-lejligheder i forskellige størrelser, der imødekommer forskellige praksisser.*
- *Langsigtede kontrakter og billig leje.*
- *Projekt- og udstillingsrum.*
- *Drevet som en nonprofitorganisation af kunstnerne selv.*

Med en model som KUNSTBLOKKEN sikrer vi, at:

- *Billedkunstfaget bliver tilgængeligt for flere*
- *Diversiteten øges*
- *Man går glip af færre talenter*
- *Kunstnere ikke bliver presset ud af byen og af landet*
- *Helbredet øges, mens to store stressfaktorer mindskes (udgifter til bolig og atelier)*
- *København bliver ved med at være en dynamisk kulturby*
- *Der tages flere chancer i kunsten = mere nyskabelse!*

Ledige ejendomme til formålet?

For at afdække de formelle rammer for atelier og værkstedsmuligheder har Rådets sekretariat været i kontakt med Københavns Ejendomme (KEID) ang. ledige ejendomme i Københavns Kommune.

KEIDs sekretariatet oplyser, at der pt. (per marts 2021) ikke er nogle ledige lejemål, som kan anvendes til atelierpladser. KEID foreslår Rådet for Visuel Kunst at kontakte Center for Byudvikling i TMF med henblik på at beskrive de præcise behov, der måtte være i forbindelse med atelierpladser. Dette så afdelingen kan være opmærksom, når der udbydes lejemål fremover, samt ift. KFFs eksisterende lejemål.

Gennem Center for Byudvikling vil det evt. være muligt at indsende en bestilling til Team Ejendomsoptimering, så et antal atelierpladser kan tænkes ind i eventuelle andre røkeringer.

Den økonomiske gevinst er tydelig

Fabrikken for Kunst og Design (FFKD) har pt. særligt fokus på problematikken omkring forsvindende atelier- og værkstedspladser i

København. De er blandt andet i dialog med Amager Øst Lokaludvalg, der også har fokus på området.

FFKD har været på studietur til London og Amsterdam, hvor man fra politisk hold har søgt at gøre noget aktivt for at beholde kunstnere i byen. I London har man undersøgt de kunstneriske og kreative miljøer. Konkret har the Mayor of London's office fået udarbejdet rapporter ift. atelierer og workspaces til kunstnere og kreative erhverv. I London har man bl.a. oprettet en *Creative Land Trust* med det formål at sikre billige atelierer til kunstnere i London nu og i fremtiden.

Rapporterne peger blandt andet på, hvor meget kunst og kultur bidrager med både økonomisk og i form af job i UK.² I UK såvel som i flere andre lande, er man meget opmærksom på, hvor meget kunst og kultur bidrager med, både helt konkret samt som jobskabende faktor, men især også ift. til at højne livskvalitet og turisme. Man er derfor også opmærksom på, at kunstnere er nødt til at kunne arbejde i byerne, og at gode, billige atelierer samt kollegial udveksling er afgørende faktorer. Sagen er den, at hvis kunstnerne først forsvinder, kommer de ikke tilbage igen. New York/Manhattan er i færd med at blive et eksempel herpå, og på længere sigt risikerer det at skade turisme, udvikling og liveability.

Udpluk af eksisterende eksempler fra Danmark

København - KKT

Rådets sekretariat holdt i januar 2021 møde med Michael Gaardsøe fra Støberiet, som er ansvarlig for projektet "Kommunal Kunst og Teknik" (KKT). Dette for at høre nærmere om deres erfaringer med KKT og udlejning af atelierpladser til kunstnere.

KKT er en forening for kunst og teknologi, et arbejdsfællesskab og en platform for kulturprojekter. Kernen i projektet er, at kunstnere får mulighed for at være en del af et kunstnerfællesskab, hvor de forskellige medlemmer kan bruge hinanden på tværs samt, at de kan leje et atelier med en reduktion i huslejen, mod at der skabes noget indhold og værdi i huset og i lokalområdet.

Dette kan være i form af events, udstillinger (f.eks. børneudstillinger), talks osv. KKT har således forpligtet sig på at producere minimum 6 årlige arrangementer, mod den nedsatte husleje, samt at alle KKTs medlemmer skal være med til at arrangere minimum et arrangement om året.

---

² <https://www.thecreativeindustries.co.uk/industries/arts-culture/arts-culture-facts-and-figures/the-economic-contribution-of-the-arts>

KKT råder over en etage på Blågården med otte atelierer, et udstillingsrum og et projektrum som kan bookes af alle medlemmer og som også fungerer som atelier for kunstnere i residency. Etagen er ca. 300-400 kvadratmeter, og stod halvtom inden KKT overtog lokalerne.

KKTs medlemmer har selv været ansvarlige for at istandsætte, male etc. Foreningen får 50% reduktion i husleje, og administrerer selv, hvor mange der er i hvert atelierrum og hvordan huslejen fordeles. 12-14 personer lejer sig ind via almindelig standard lejekontrakter med mulighed for to måneders opsigelse begge veje. Der er ingen ansøgnings- eller optagelsesrunde. Dette kunne evt. indføres, hvis modellen formaliseres.

En kulturmedarbejder fra Støberiet administrerer projektet i dialog med nærmeste leder, samt søger ekstern finansiering til diverse projekter tilknyttet KKT. I en mere standardiseret udgave er det en mulighed at fokusere på atelierpladser, som selvstændige udlejningsrum, da det er en betydelig opgave at løfte driften i projektet. Omvendt er det vigtigt at indtænke alle aspekter af driften, hvis der ønskes engagement i lokalområdet samt produktion af udstillinger og aktiviteter i forbindelse med udlejning af atelierrum.

KKT samarbejder med andre kommunale kulturaktører i området omkring at lave events osv.

Århus - Corporum.

Baggrunden for foreningens dannelse var en bevilling på 400.000 kr. fra Aarhus Kommune med det formål at fastholde det billedkunstneriske talent i Aarhus - herunder et særligt fokus på at skabe gunstige produktionsbetingelser for afgangstuderende fra Det Jyske Kunstakademi og andre nationale eller internationale kunstakademier.

For at kunne fastholde og udvikle det billedkunstneriske talent i Aarhus var der enighed om at indgå dialog med Godsbanen, med henblik på frigørelse af lokalerne til dette formål. Herunder at der evt. kunne etableres et kunstnerstyret udstillingssted, der skulle give andre brugere af Godsbanen og aarhusianerne i al almindelighed en indsigt og oplevelse af, hvad der sker i byens billedkunstmiljø. Der blev afsat kr. 400.000, - årligt fra 2019 og frem.

På baggrund af dette initiativ er det i dag muligt at tilbyde nogle gode og billige atelierer. Kunstnere betaler 15 kr. pr m² om måneden, ved leje af Corporums værksteder.

Det særegne her er, at kommunen bidrager til både lokaler og drift, og lader økonomien blive drevet af en forening. Det drives delvist af

medlemskaber, delvist af lejeindtægter, men primært af tilskud fra kommunen. Samtidig fungerer stedet som et kunstnerdrevet udstillingssted.

Foreningen Corporum har i dag en bestyrelse, som består af kunstnere fra byen, så det drives af dem som bruger det, men med midler fra kommunen. <http://corporum.dk/om-corporum/>

Mark Tholander, der var med til at starte Corporum, understreger, hvor vigtigt det er, at der ikke kun bliver tænkt mulige atelierrum de steder, hvor der kommer byfornyelse og derfor står midlertidige tomme bygning. Tholander finder det essentielt for både kunstnere og lokalmiljø, at der skabes længerevarende initiativer, der er med til at understøtte et stabilt arbejdsliv for kunstnere og at kreative miljøer kan vokste i byen. Kunstnere skal med andre ord ifølge Tholander "ikke blot udfylde mellemrummene i byens sprækker".

Udpluk af eksisterende eksempler fra udlandet

Haus Der Statistik // Berlin

<https://hausderstatistik.org/>

- Tidligere østtysk statistik-bygning på Alexander Platz, Berlin.
- Myndighederne flyttede ud i 2008.
- Huset skulle rives ned, og grunden sælges til private investorer, der skete intet.
- En kunstaktion satte gang i tingene
- Haus der statistik-initiativet blev kort efter dannet: En gruppe bestående af sociale og kulturelle institutioner, kunstnerkollektiver, arkitekter, fonde og foreninger.
- Gruppen har sidenhen indledt et bredt samarbejde med distriktets afdeling for bolig og byplanlægning, det statsejede boligselskab WBM, Berlins ejendomsadministration og det urbanforskende arbejdsfællesskab, ZUsammenKUNFT.
- En unik sammensætning af offentlige organer og civilsamfund
- 50.000m² + 70.000 m² (nybyggeri) = 120.000m² i midten af Berlin
- 300 billige boliger
- Atelier, værksteder, projekt- og udstillingsrum samt kreative erhverv (20%, dvs., ca. 24.000m²).

Atelierbüro // Berlin

<https://www.bbk-kulturwerk.de/atelierbuero/atelierfoerderung-auf-einen-blick>

<https://www.berlin.de/sen/kultur/en/funding/funding-programmes/visual-arts/artikel.230095.en.php>

- Styret af "Kulturwerk", et datterselskab til BBK – det tyske BKF, i samarbejde med forvaltningen for kultur og Europa, Berlin.
- Samarbejder med kommunen og andre aktører i byen.
- Finder atelierer og atelierlejligheder i Berlin, som bliver gjort tilgængelig for kunstnere gennem et udvalg.
- Lejer lokaler fra boligselskaber og stiller dem til rådighed som atelierer.
- Kriterier for at søge en atelierplads: professionalitet + nødvendighed, kunstner bor og arbejder i Berlin, forskellige indkomstgrænser for forskellige tilbud.
- Atelierstøtte som byudviklingsinstrument: turister ser "kultur" som deres anden vigtigste grund for at besøge Berlin.
- Målsætning:
  1. Arbejdsrum til kulturproducenter (inkl. dans, litteratur, multifunktionsrum, etc.).
  2. Forskellige behov til forskellige formål (størrelse, teknisk udstyr, personale, rådighedstidsrum).
  3. Punkt 1. og 2. skal være udspecificeret for at gøre det mulig for politikerne at træffe en kvalificeret beslutning om støttebehov.
  4. Statsstøtte skal være hjælp til selvhjælp, aktivere kunstnernes og byggeselskabernes eget engagement
  5. Sikring af allerede eksisterende steder har prioritet.
  6. Skabe diversitet

UKS // Oslo

<https://www.uks.no/>

- Samarbejde mellem Norske Unge Kunstneres Samfund og Arkitektfirmaet Fragment.
- Med støtte fra Kulturretaten og Plan- og bygningsetaten i Oslo kommune.
- Placeret i Hovinbyen i udkanten af Oslo.
- 12 atelierlejligheder i opstartsfasen.
- 32 lejligheder på mellem 30-80m² med tilhørende atelier i varierende størrelse.
- Modular indretning: vægge kan flyttes og grundplanen ændres.

ACME // London

<https://acme.org.uk/>

- Organisation grundlagt af kunstnere for kunstnere i 1972.
- Støtter pt. 800 kunstnere med billige atelier og boliger i London.
- Støtter desuden kunstnere tidligt (første fem år) og midt i deres karrierer gennem residency- og award-programmer – siden 1987 har 700 kunstnere draget fordel af programmerne.
- Lokaler til kunstnerdrevne steder.
- ACME Studios' mission er, at støtte ikke-kommercielle billedkunstnere i nød og udviklingen af kunst gennem:

Forøgelsen af billige atelierer og boliger af høj kvalitet på lang sigt, som er designet til formålet, tilgængelige og bæredygtigt administreret.

- Forøgelsen af muligheder for kreativ udvikling for kunstnere.
- Forskning indenfor feltet af kunstneres behov.
- Partnerskaber og samarbejder med andre, inklusiv lokalpolitiske organer, sociale og kommercielle boligselskaber, højere uddannelsesinstitutioner og andre kulturelle agenturer.

Opsummering

Kunstnere forsvinder pt. fra København grundet manglede atelier- og værkstedspladser. Hvis de først forsvinder, kommer de ikke igen. Det er ikke kun sjæl, byen mister, men også vigtig økonomi. Undersøgelser fra både ind- og udland peger på væsentligheden af at bibeholde de kreative miljøer i byerne - for økonomien, diversiteten og turismens skyld.

En stor andel billedkunstnere arbejder under stærkt kritisable forhold som blandt andet består i dyre lejemaal uden vand og varme. Børnefamilier, hvor en eller begge forældre er billedkunstnere eller arbejder indenfor andre kreative erhverv, defineres som en særlig sårbar gruppe, der er meget udfordret af byens udvikling.

Det er nødvendigt, at mulige løsningsmodeller for København skal være langsigtede, da korte lejeperioder er en af de væsentligste grunde til stress blandt kunstnere. Dette samt det faktum, at langt størstedelen af alle udøvende kunstnere primært må ernære sig ved andet arbejde end det, de er uddannet til, grundet stigende atelier- og huslejepriser.

Der findes en række gode eksempler på, hvorledes kommunen kan være med til at støtte og skabe atelier- og værkstedspladser.

Rådet for Visuel Kunsts forslag til mulige modeller

Overordnet set ser Rådet for Visuel Kunst tre modeller til at administrere atelier- og værkstedsfællesskaber. Modellerne kan afdækkes enkeltvis, men det er også muligt at tænke i kombinationer af dem.

1. Forening

Den første model er, at der dannes en forening bestående af kunstnere og evt. andre aktører, som selv administrerer lokalerne i dialog med kommunen.

- Selvdrevne foreningshuse.
- Drevet som en nonprofitorganisation af kunstnerne selv.
- Foreningerne skaber værdi i lokalområdet i form af arrangementer, udstillinger, talks etc. mod en reduktion af

huslejen. Eller kommunen støtter med et større beløb som foreningen selv administrerer.

- Atelier-lejligheder i forskellige størrelser, der imødekommer forskellige praksisser.
- Langsigtede kontrakter og billig leje.
- Projekt- og udstillingsrum.

2. Administrativ enhed i kommunen

Den anden model er, at der skabes en enhed i kommunen som administrerer et større antal atelierer og evt. kunstnerboliger i samarbejde med andre aktører i byen. Der stilles en række kriterier for at pladser kan søges. Enheden står for at

- Finde atelierer og atelierlejligheder, som bliver gjort tilgængelig for kunstnere gennem et udvalg.
- Leje lokaler fra boligselskaber og stiller dem til rådighed som atelierer.
- Anvende atelierstøtte som byudviklingsinstrument
- Arbejdsrum til kulturproducenter (inkl. dans, litteratur, multifunktionsrum, etc.).
- Kommunestøtte skal være hjælp til selvhjælp, aktivere kunstnernes og byggeselskabernes eget engagement.
- Sikring af allerede eksisterende steder har prioritet.

3. Bredt samarbejde

En tredje model består i at tænke i en bredere sammensætning af offentlige og private aktører, der i samarbejde udvikler nye modeller for atelier mm.

- Aktørerne kan bestå af både sociale og kulturelle institutioner, kunstnerkollektiver, arkitekter, fonde og foreninger.
- Aktørerne skal samarbejde med blandt andet kommunens afdeling for bolig og byplanlægning, statsejede/kommunale boligselskab, kommunes ejendomsadministration og flere.
- Aktørerne kan sikre en unik sammensætning af offentlige organer og civilsamfund med mulighed for på sigt at udvikle en blanding af atelierer, værksteder, udstillingsrum, kreative erhverv og boliger.